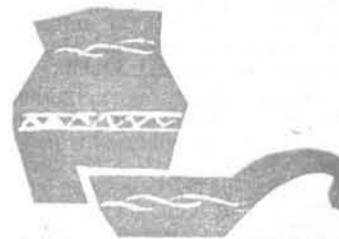

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СВАБЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ
Кастрычнік 1970 г.
№ 11 (1150)
Год выдання 15-ы
Цана 2 кап.

Рэкордны ўраджай бульбы збіраюць сёлета ў саўгасе «Беларусь» Жабінкаўскага раёна. Уборка вядзецца з дапамогай бульбаўборачных камбайнаў «Дружба».

Фота Е. МАКАРЧУКА.

ПАХВАЛЬНАЕ СЛОВА БУЛЬБЕ

ЦЯПЕР нават цяжка паверыць, што калісьці ў Беларусі не было бульбы. Аднак варта нам звярнуцца да гісторыі, і мы даведаемся, што да канца восемнацатага стагоддзя беларусы харчаваліся жытнім хлебам, гароднінай, грыбамі, ягадамі, шчаўем ды рыбай. Бульбу, якую прывезлі з Амерыкі іспанцы, пакуль што з'явіліся толькі каралі і магнаты Заходняй Еўропы, лічычы яе найвялікшым далікатэсам.

За ўвядзенне бульбы ў Расію павінны дзякаваць цару Пятру I. Ён прымушаў сялян сямейна і есці. Сяляне супраціўляліся, не хацелі вырошчваць «чортавых яблык» і нават падымалі «бульбяныя бунты». Добрую справу Пятра прадоўжыла імператрыца Екацярына II, якая ў 1765 годзе загадала купіць насенную бульбу ў Ірландыі і дазволіла выдаткаваць для гэтай мэты цэлых 500 рублёў. Медыцынская калегія выдала інструкцыю, як развядзіць і ўжываць бульбу, якая заканчвалася словамі:

«По той великой пользе сих яблук, и что они при разводе весьма мало труда требуют, а оный непомерно награждают, и не токмо людям к приятной и здоровой пище, но и к корму всякой домашней животине служат, должно их почесть за лучший в домостроитстве овощ, и к разводу его приложить всемерное старание, особливо для того, что оному большого урожая не бывает, и тем в недостатке и дороговизне прочаго хлеба великую замену делать может».

Чыноўнікі Медыцынскай калегіі не памыліліся. З цягам часу бульба ўкаранілася і сапраўды ажыццявіла «вялікую замену» хлеба, якога ў царскай Расіі беларускі селянін ніколі не еў удосталь. Як адзначаў ананімны аўтар нелегальнай брашуры «Пра багацтва ды беднасць», выдадзенай у дакастрычніцкі час у Жэневе, «хлеба родзіць так мала, што ў іншым месцы, калі б увесь хлеб, панскі і людскі, паройну раздзяліць між людзьмі, то не прыйшося б і 1/2 фунта мукі штодзённа на кожную жывую душу».

Іронія лёсу такая, што карапеўскі далікатэс стаў амаль асноўным прадуктам харчавання беларусаў. Наш дарэвалюцыйны селянін не заўсёды еў хлеб, мяса каштаваў толькі ў вялікія свята. А бульба, няхай сабе малая і дробная, не пераводзілася ніколі. Праўда, да цяжкай працы бульбяная ежа аказва-

лася зусім не трывалай і сілу не мацавала, а ў дзяцей ад яе адной становіліся маркотнымі вочы і ненатуральна вялікімі жываты. Таму беларуская бульба з'яўлялася яшчэ і сімвалам беднасці, аб чым сведчыць шырока вядомая, прасякнутая сумным гумарам, народная песня:

Бульбу пякуць, бульбу вараць,
Бульбу ядуць, бульбу хваляць,
З бульбы хлеб і з бульбы каша—
Прападзі ты, доля наша.

Так што пахвалу яна заслужыла не за адзін добры смак— а бульба на Беларусі родзіць проста цудоўная, — але і за тое, што заўсёды выратавала людзей ад голаду.

Тыя нашы чытачы, якія гасцілі на Радзіме, ведаюць: бульба больш не пануе на нашым сталле. Яна займае належнае ёй месца, аднак абавязкова побач з добрым хлебам, малаком і маслам, мяснымі патравамі, з самымі разнастайнымі прадуктамі фабрычнай вытворчасці, якія сягоння вясковы жыхар спажывае штодзень. Што датычыць гараджан, то яны ядуць бульбы трохі менш, а некаторыя гарадскія гаспадыні так прызвычаліся да мясных, муч-

ных і малочных прадуктаў, што за бульбу бяруцца ў рэдкіх выпадках, і тады яна адыгрывае ролю прысмака, нібыта пры двары таго іспанскага караля.

Наогул, без нашай слаўнай, смачнай, рассыпістай бульбы няма яды. Гэтага, мусіць, не зразумеюць італьянцы, французы, іншыя народы, аднак мы без бульбы жыць не можам. Таму вырошчваем яе з добрым гаспадарскім клопатам і любоўю, выводзім самыя лепшыя гатункі.

Ёсць у Беларусі навукова-даследчы інстытут пладаводства, гароднінаводства і бульбы. Тут пад кіраўніцтвам акадэміка Пятра Альсміка выведзены такія выдатныя гатункі бульбы, як раннеспелы «беларускі ранні», сярэднеспелы «агеньчык», познеспелы «разварысты», «лошыцкі», «тэмп», «кандыдат». Яны вызначаюцца высокай прадуктыўнасцю і высокім утрыманнем сухіх рэчываў. Іх вырошчваюць у многіх гаспадарках Беларусі, Літвы, Расіі, Украіны. Упадабалі гэтыя гатункі і немцы, чэхі, палякі, венгры. Такім чынам можна сказаць, што беларуская бульба выйшла на міжнародную арэну.

Вось так з насеннем. А як яна цяпер наогул вырошчваецца?

Зусім не так, як у мінулыя часы. Даўней на бульбяным полі панавалі плуг і рыдлёўка, цяпер — самая разнастайная пасадкавая і ўборачная тэхніка, у тым ліку бульбакапалкі Лідскага завода сельгасмашын, сіласаўборачныя камбайны з «Гомсельмаша», трактары «Беларусь» і г. д. Інакш кажучы, вырошчванне бульбы механізавана, цяжкая ручная праца адсутнічае. У структуры пасяўных плошчаў рэспублікі яна займае больш 16 працэнтаў. Валавы збор бульбы павялічыўся з 4 мільёнаў 23 тысяч тон у 1913 годзе да 14 мільёнаў 850 тысяч тон у 1968 годзе. Амаль у тры разы ўзрасла ўраджайнасць. Пасевы бульбы ў Беларусі складаюць 0,5 працэнта яе пасеваў у СССР, а валавы збор — 14,6 працэнта. Значыць, ва ўсім Савецкім Саюзе па вытворчасці гэтай культуры мы маем яўны прыарытэт.

Відаць таму ў Мінску размешчаны Усесаюзны навукова-даследчы інстытут па вытворчасці прадуктаў харчавання з бульбы. Інстытут распрацаваў тэхналогію вытворчасці бульбяных камякоў, чыпсаў, крэкераў, круп і іншых вырабаў і паўфабрыкатаў, даследуе магчымасці захавання маладой бульбы зімой, сушкі яе, прыгатавання без папярэдняй ачысткі і г. д. На базе інстытута ствараецца новая галіна харчовай прамысловасці, прадпрыемствы якой ужо дзейнічаюць у Солах, Быхаве, Пухавічах, а таксама ў іншых абласцях і рэспубліках краіны.

З бульбы можна згатаваць 200 страў. І згатаваць іх найлепш могуць у Беларусі. Доказ гэтаму — таленавітыя выдумкі нашых гаспадынь, смачныя стравы ў кафэ «Бульбяная» ў Мінску і захопленне масківаю ўсім, што па-беларуску зроблена з бульбы. Бо калі наша «Бульбяная» выязджала на Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскву, то ад сталічных гурманаў проста не было абдою.

ЧАС АЎТАМАБІЛЯЎ

З ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ МІНІСТРА АЎТАМАБІЛЬНАГА ТРАНСПОРТУ БЕЛАРУСІ АНАТОЛЯ АНДРЭЕВА

Адпраўляючыся на прэс-канферэнцыю, якую міністр аўтамабільнага транспарту праводзіў для сталічных журналістаў, я прыгадаў нядаўнюю размову з братамі Мельніцамі, Міхаілам і Львеем.

Міхаіл прыехаў да Ільі з Англіі, упершыню пасля амаль трыццацігадовай раз'яду. Зрабіць гэты крок яму ў многім дапамагла наша газета. Узрадаваны сустрэчай, Міхаіл выбраўся з братам, саўгасным брыгадаірам, што жыў у Бярэзінскім раёне, у Мінск, каб спецыяльна заарганізаваць нас у госці.

— А куды ж гэта хаць? — нерашуча спытаў нехта з супрацоўнікаў рэдакцыі.

— У Міхеевічы, — хуценька растлумачыў Ілья Мельніцаў. — Вёска Міхеевічы.

Пры гэтых словах мы завагаліся: дзе тыя Міхеевічы і як да іх дабрацца? Верх узяла звычайная асцярожнасць сталічнага жыхара, распешчанага транспартам.

— Ды не, вы не бойцеся! — развясёў нашы сумненні саўгасны брыгадаір. — Да

нае даехаць вельмі проста — аўтобус з Мінска ідзе да самых Міхеевіч.

Сапраўды, як гэта мы не маглі дадумацца! У наш час аўтамабілі ў любую вёску даедзеш на машыне.

Потым, калі я ўжо слухаў міністра і паспешліва патаваў у блакноце, раптам успомніў, што некалі трапілася мне на вочы записка аб першым аўтобусе ў Мінску. Вярнуўшыся ў рэдакцыю, я перавярнуў свае архівы і знайшоў яе. Перш чым падзяліцца з чытачамі думкамі, накіданымі ў блакноце, мне хацелася б слова ў слова пераказаць гэтую записку. Прачытайце яе, калі ласка, уважліва.

«14 кастрычніка ў Мінск прыбылі першыя два аўтобусы. У бліжэйшыя дні чакаецца прыбыццё яшчэ васьмі такіх аўтобусаў.

Выпрабаванні, праведзеныя 14 гэтага месяца, паказалі, што аўтобус праходзіць адлегласць ад вакзала чыгуны да фабрыкі «Дрэваапрацоўшчык» (Камароўка) за 12—15 мінут.

У бліжэйшы час аўтобусы

пачнуць курсіраваць у горадзе».

Гэтая немалаважная падзея адбылася ў 1924 годзе і была заўважана, безумоўна, усімі мінчанамі. Я нават зайздросіць тым першым аўтамабільнікам беларускай сталіцы: колькі ўвагі было, колькі гаворкі! Не тое, што ў сямідзесятыя гады. Амаль кожны месяц на вуліцах Мінска з'яўляюцца навішых марак аўтобусы — львоўскія, рыжскія, літвінскія, венгерскія звышвылікай умяшчальнасці, — а ніхто нават у іх бок не зірне. Дзе тут ужо чапаць пахвалы ці здзіўлення. У Мінску толькі і гамоні што пра метро. Не дачакаюцца, калі, нарэшце, пачнуць будаваць першую чаргу.

Аднак пакуль тое метро, пра аўтамабільніцкаў Беларусі варта сказаць не адно добрае слова. Шмат вады ў Свіслачы сплыло з таго часу, калі мінчанін нерашуча перасеў з брычкі і коні на першы аўтобус. І той першы пасажыр сёння быў бы здзіўлены не менш развіццём аўтамабільнага транспарту ў Беларусі, чым тады першым аўтобусам.

Цяпер штодня на дарогі рэспублікі выбягаюць амаль 5 тысяч аўтобусаў. Гэтыя радыкі за дзень перавозіць каля 3 мільёнаў пасажыраў (трэцюю частку ўсяго насельніцтва Беларусі!). Як паведаміў міністр, гэта амаль у сто разоў больш, чым у даваенны перыяд.

Дарэчы, перад вайной мы не мелі чым пахваліцца — аўтамабільная прамысловасць у краіне, калі можна так сказаць, толькі толькі становілася на колы. У Беларусі тады налічвалася каля 200 аўтобусаў, у якіх за дзень перавозілася да 28 тысяч пасажыраў. Але нават і гэты першыя намы здабыткі былі амаль цалкам знішчаны гітлераўскімі фаністамі за час акупацыі. У 1945 годзе Міністэрства аўтамабільнага транспарту Беларусі медала ўсяго... 21 аўтобус і 6 легкавых таксі.

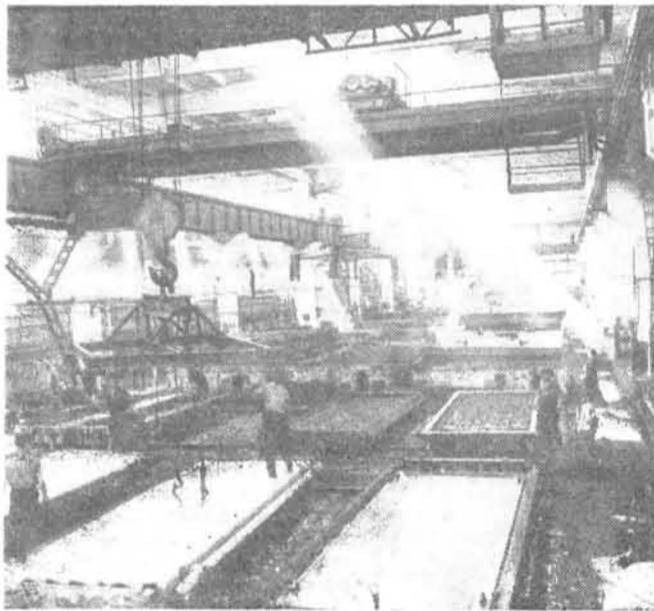
Вядома, цяжка параўноўваць той час з сённяшнім. Але параўноўваць трэба, тады лягчэй адчуць, якія цяжкасці мы пераадолелі, чаго дамагліся! Сёння з Мінска вы даедзеце аўтобусам у любы горад рэспублікі — у абласны цэнтр, у раённы. Акрамя таго, успомнім пра Міхеевічы. Аўтамабіль звязаў паміж сабой і з гарадамі 95,3 працэнта цэнтраў сельскіх Саветаў, 90,1 працэнта цэнтральных сядзіб калгасаў і саўгасаў і 85,7 працэнта ўсіх населеных пунктаў рэспублікі. Практычна можна даехаць у любы, нават самы глухі куток Беларусі.

Каб карціна была больш поўнай, дазвольце дадаць яшчэ даве лічбы: у 77 гарадах і пасёлках гарадскога тыпу арганізаваны ўнутрыгарадскія аўтобусныя зносіны, прычым у 73 з іх аўтобус з'яўляецца адзіным відам транспарту.

Такім чынам, аўтобус цяпер сярод іншых відаў пасажырскага транспарту Беларусі займае першае месца. А значыць, да яго і павага адпаведная. Перад сваім малодшым партнёрам з пачынаюць адступіць і дае яму належнае месца старая і бяспрэчная, заслужаная чыгунка. Гэта не дзіва. Сёлета, напрыклад, за год аўтамабільнага транспарту выканаюць амаль паловіну ўсіх пасажырска-павозак, а чыгуначнікі — толькі 43 працэнты. Але яны не крыўдуюць, што лаўры першынства пераходзяць паступова ў іншыя рукі. Наадварот, у згодзе працуюць поруч. Стала, мне здаецца, сімвалічнай з'ява, калі ў горадзе побач з чыгуначным узвышшаецца аўтобусны вакзал. Апошнія ёсць не толькі ў Мінску, Брэсце, Гродна, Магілёве, але і ў такіх гарадах, як Маладзечна, Ліда, Полацк. Гэта — тыповыя збудаванні, вялікія, зручныя, сучасныя. А ў гарадах з меншай колькасцю насельніцтва пабудаваны аўтастанцыі (іх 100), у пасёлках — аўтобусныя насы (такіх 286).

Трэба звярнуць увагу і яшчэ на адну акалічнасць: Беларусь, як і любая еўрапейская краіна, мае не толь-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

Аршанскі камбінат жалезабетонных канструкцый яшчэ з'явіўся маладое прадпрыемства. На поўную магутнасць ён працуе толькі з пачатку сёлета года, аднак яго прадукцыя ўжо адпраўляецца на будаўніцтва прамысловых аб'ектаў Беларусі і на новабудовы краіны. Наш здымак зроблены ў адным з фармавацкіх цэхаў камбіната.

ЗАПУСК РАКЕТНАЙ АСТРАФІЗІЧНАЙ АБСЕРВАТОРЫІ

3-га кастрычніка 1970 года ў 7 гадзін 20 мінут маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе быў зроблены запуск ракетнай астрафізічнай абсерваторыі з мэтай комплекснага вывучэння Сонца і яго асобных зон. На арыентаванай і стабілізаванай платформе, размешчанай унутры спецыяльнага кантэйнера на галоўнай частцы вышыннай ракеты, быў устаноўлены комплекс навуковых прыбораў, якія рэгіструюць сонечнае выпраменьванне ў зоне ультрафіялетавых і рэнтгенаўскіх прамяняў.

Палёт ракетнай абсерваторыі быў ажыццэлены на вертыкальнай траекторыі да вышыні каля 500 кіламетраў. Пасля выканання праграмы даследаванняў кантэйнер з ра-

кетнай абсерваторыі апусціўся на зямлю з дапамогай парашутнай сістэмы. Атрыманыя матэрыялы апрацоўваюцца.

СЯБРОўСКАЯ ДАПАМОГА

Дзесяць гадоў назад у Беларусі політэхнічны інстытут прыбылі для навучання першыя замежныя студэнты — 7 чалавек з Мангольскай Народнай Рэспублікі. З таго часу навучальная ўстанова аказвае значную дапамогу ў падрыхтоўцы інжынерных кадраў сацыялістычным дзяржавам, а таксама краінам, што вызваліліся ад каланіяльнага прыгнёту.

У мінулым навучальным годзе разам з савецкімі студэнтамі выпускнікамі вышэйшых навучальных устаноў сталі пасланцы 31 краіны. Цяпер у БПІ будзе навучацца каля 250 замежных студэнтаў.

ДА БЕЛАРУСКІХ НАФТАВІКОў ЗА ВОПЫТАМ

Група работнікаў трэста «Сахалінафтагазразведка» пабывала ва ўпраўленні буравых работ у Светлагорску. Дэлегацыя з Сахаліна азнаёмілася з новай структурай арганізацыі буравых работ, з вытворчай базай у працягу ў краіне дыспетчарскіх пунктаў, з дапамогай якіх на адлегласці ажыццяўляецца кантроль за рэжымам бурэння.

Новую структуру буравых работ у Светлагорску вывучалі таксама саратаўскія, стаўранпольскія, волгаградскія нафтаразведчыкі.

ЖАНОЧЫ ГАДЗІННІК З АЎТАПАДЗАВОДАМ

Канструктары Мінскага гадзіннікавага завода ўпершыню ў краіне стварылі жаночы гадзіннік з аўтападзавадам. Закончана зборка доследных узораў гэтага мініяцюрнага хранометра «Прамень-1815» у пазалочаным корпусе.

Новы гадзіннік перададзены ў лабараторыю прадпрыемства для правядзення розных выпрабаванняў. У бліжэйшы час першая партыя новых гадзіннікаў будзе адпраўлена на праверку ў выдучыя навукова-даследчыя ўстановы гэтай галіны.

«Прамень-1815», несумненна, прыйдзеца да спадобы лакуніцам. Гадзіннік прыгожа выглядае, мае добрую дакладнасць ходу. Але самая галоўная яго вартасць у тым, што ўладальніку не трэба кожны суткі заводзіць механізм. Ён заводзіцца сам пры звычайных механічных рухах рукі, напрыклад, пры хадзьбе.

НОВЫ ЛЬНОЗАВОД

У Быхаве будзеца новы льнозавод. Гадавая вытворчая магутнасць яго

разлічана на перапрацоўку 6 тысяч тон траты. З уводам у эксплуатацыю завода плошчы над ільном у раёне расшырацца ў шэсць разоў. Гэта не адзінае буйное прадпрыемства горада. Сёлета ў Быхаве ўведзены ў эксплуатацыю завод сухога і аб'ястлушчанага малака.

З ПРАГРАМНЫМ КІРАВАННЕМ

На Маладзечанскім станкабудаўнічым заводзе запушчаны ў серыйную вытворчасць новы вертыкальна-свідравальны станок. У адрозненне ад тых, што раней выпускаліся, ён мае два рабочыя сталы — ніжні і верхні вярчальны. Гэта дае магчымасць апрацоўваць дэталі розных памераў. Павялічан таксама дыяметр свідравання да 25 міліметраў. Канструктыўныя навінкі робяць станок больш універсальным. Розныя прадпрыемствы краіны атрымаюць сёлета 500 такіх аграгатаў.

Цяпер на заводзе выпускаецца першая прамысловая партыя вертыкальна-свідравальных станкоў з праграмным кіраваннем.

ГАНДЛЕВЫЯ ЦЭНТРЫ

У вёсцы Дзераўная Слонімскага раёна створаны гандлёвыя цэнтры. Да паслуг жыхароў тут магазіны прамысловых, харчовых і гаспадарчых тавараў, сталовай. Украінецца новая форма гандлю: самаабслугоўванне са свабодным доступам да тавараў. Магазіны абсталяваны зручна, прыгожа, сучасна. Пры аддзелцы і афармленні выкарыстаны мясцовыя будаўнічыя матэрыялы.

Гандлёвыя цэнтры створаны таксама ў вёсцы Дыровіцы. Тут адкрыты гаспадарчы, універсальны, маблевы і гаспадарчы магазіны, сталовай, кафэ.

У хуткім часе пачнецца будаўніцтва гандлёвага цэнтра ў вёсцы Міжэвічы.

МАГІСТРАЛЬ ДРУЖБЫ

Да савецка-польскай граніцы выйшлі будаўнікі другой ніткі транс'еўрапейскага нафтаправода «Дружба». Ганаровае права зрабіць злучальны стык на дзяржаўным рубяжы атрымалі лепшыя зваршчыкі — савецкі майстар Н. Бяляеў і польскі Л. Карпюк.

Увод у дзеянне другой ніткі палескага ўчастка магістралі намнога павялічыць падачу савецкай нафты ў Польшчу і ГДР.

Гэта паведамленне каменціруе намеснік міністра нафтавай прамысловасці СССР Р. Мінгарэяў.

— Нафтаперапрацоўча і прамысловасць у Польшчы, Чэхаславакіі, ГДР, Венгрыі, на тэрыторыі якіх праходзіць нафтаправод «Дружба», бурна развіваецца. Таму ў хуткім часе пасля заканчэння будаўніцтва першай чаргі нафтаправода паўстала пытанне аб павелічэнні яго прапускной здольнасці. На найбольш напружаных участках, дзе прадукцыйнасць нафтавай магістралі недастатковая, пачалася пракладка так званых лупінгаў — адгалінаванняў ад асноўнага нафтаправода. Гэта дазволіла павялічыць падачу вадкага паліва на 13—15 працэнтаў. З пачатку эксплуатацыі нафтаправода «Дружба» па ім перапампавана ў Польшчу, Чэхаславакію, ГДР і Венгрыю 130 мільёнаў тон нафты.

Участак на польска-савецкай граніцы, на якім зроблены злучальны стык, гэта таксама лупінг. Яго працягласць каля 220 кіламетраў. Будаўнікі Міністэрства газавай прамысловасці СССР паспяхова справіліся з адказным заданнем. Яны пераадолелі вядомыя пікеты балоты, фарсіравалі рэкі.

Будаўніцтва такіх адгалінаванняў вядзецца і на іншых участках трасы. Ад Куйбышава да Унечы падрыхтаваны да прыему нафты трубаправод працягласцю 200 кіламетраў.

(ТАСС).

И ТАК далее, и тому подобное. И тут, отодвинув локтем в сторону цифирь, которая по отношению к смыслу является тем же самым, чем мякина по отношению к зерну, следует внимательно взглянуть на терминологию. Чья она, эта терминология, в таком ее приложении — «мобилизационный порядок» в подмену понятия планового социалистического хозяйства, «тоталитарный», «авторитарный», «горизонтальное распределение властей»? Да это чисто американская терминология, с преднамеренно извращенным в пропагандистских целях смыслом! Автор ведь не может не знать, что в Советском Союзе действует конституция, выборы прямые, равные и тайные, без различия рас, национальных принадлежностей, вероисповеданий; верховный орган власти состоит из избранных тайным голосованием рабочих, крестьян, служащих, ученых, художественной интеллигенции. И это, по мнению Сирила Блэка, — впрочем, не по его мнению, он лишь рупор — и это означает «тоталитарный строй»? В правящих органах США нет ни рабочих, ни фермеров — туда попадает только тот, кто либо сам богат, либо пользуется поддержкой богатого, верой и правдой служа ему. «Только выдвижение кандидатуры в президенты обходится около 50 млн. долл. Избрание сенатором или губернатором «стоит» около 1 млн., а членом палаты представителей — 50 тыс. долл.»

Какой впечатляющий преискурант торгового дома под вывеской «американская демократия»! И ведь сообщается это не в коммунистических газетах, а в американском журнале «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт» 5 августа 1968 г.

Избирательные кампании финансируют и сами кандидаты, и дюпоны, рокфеллеры, лимэны и другие миллиардеры и миллионеры, но ведь тот, кто платит, заказывает и музыку, а для чего же миллионерам рабочие, фермеры, ученые в правительстве? И, следовательно, как же должна была изуродовать себя мысль и взбеситься словарь, чтобы правительство рабочих, крестьян, трудовой интеллигенции называть «тоталитарным», а власть, покупаемую за деньги и принадлежащую узкому кругу денежных тузов, — «демократической»!

Вот что кроется за этой на первый взгляд совершенно пустопорожней цифирью, в которую неведомо для чего — для отвода глаз, что ли, для демонстрации всевидения? — втиснута и «стабильность после первой мировой войны», и загадочные «сектантские настроения». Сирил Блэк в данном случае отражает общую для антикоммунистически настроенных западных «интеллектуалов» манеру живописания и оригинален разве в том, что дополнил взбесившейся словарь взбесившейся цифирью.

К ней на мгновение и вернемся. Дело в том, что его цифровые выкладки, должностные, по утверждению автора предисловия, характеризовать настоящее Советского Союза, отличаются одной странной особенностью — они относятся к 1950, 1959, 1960, реже к 1961 году, и тут — стоп машина. А что из этого получается? Вот он пишет, продолжая свою сравнительную статистику, из которой должен сложиться облик Советского Союза «вплоть до родинки на лице»: в 1959—1960 гг. общее число студентов на дневных отделениях в СССР было 55 человек на 10 000 населения, а в США — 126, в два с лишним раза больше. А на самом деле динамика такова: в

1950 г. США выпустили 61 тысячу инженеров, а Советский Союз — 37 тысяч — почти в два раза меньше; но в 1968 году США выпустили 50 тысяч инженеров, а СССР — более 200 тысяч — в четыре раза больше! Вполне законен вопрос: быть может, в США просто больше инженеров уже работает на производстве и они сокращают их выпуск из-за перенасыщенности сферы производства? Нет. В 1968 году в США работало 810 тысяч инженеров, а в СССР — 2 миллиона 168 тысяч.

В силу каких же особых обстоятельств вынужден Сирил Блэк оперировать цифрами почти исключительно позапрошлого десятилетия — потому, что более свежие данные иначе нельзя и достать, кроме как через шпионские центры? Опять нет — у нас ежегодно выходят статистические сборники ЦСУ, где можно узнать все про

становятся богаче, бедные — беднее». И это не из журнала «Коммунист», а из книги американского публициста Майкла Харрингтона. Есть байка про одного свихнувшегося зрителя зоопарка, который отдавал слону кроличью порцию корма, а кролику слоновью. Результат понятен — кролик подышал от окирения, а слон от истощения. Видимо, это и есть по Сирилу Блэку «более равномерное» распределение национального дохода.

Но бываю у почтенного профессора открытия и еще более удивительные. Он пишет, например: «По численности учащихся в начальных школах СССР занимает относительно низкое место». Прочтешь — и не веришь, что это в самом деле написано и напечатано. Потому что — как же это «более низкое», если всему миру известно, что у нас давным-давно всеобщее обязательное

образование, а теперь осуществляется всеобщее среднее. Уже сейчас более 95 процентов продолжают обучение после восьми классов. Так что же нам, бедным, делать, чтобы выйти на «относительно высокое» место, — заимать детей дошкольного возраста в США? Тем более, что президент Линдон Джонсон сказал в 1963 году, что обещание «предоставить равные возможности получить образование детям из бедных семей и детям из негритянских семей все еще остается обещанием, не претворенным в жизнь». Но ведь не совершеннейший же невежда Сирил Блэк, есть, наверное, у него какие-то обоснования для таких утверждений? Есть. Его это «обоснование», изобрели те американские фокусники, которые, делая вид, что занимаются статистикой, вытаскивают кенгуру из уха и змею изо рта, — не дрогнув ни одним мускулом, они исчисляют количество учащихся для СССР из возрастной группы от 5 до 19 лет. А так как у нас в 5 лет в школу еще не ходят, а в 17 ее уже кончают, то и выходит обыкновенное жульничество, в результате которого и получается, что «СССР стоял на 39-м месте среди 124 стран, в отношении которых в 1960 году имелась надлежащая информация». Говорят, что статистика все знает. Выходит — не только. В Америке она еще все умеет — вплоть до перекармливания порося в карасы.

История вопроса он, собственно, не пишет, но в историю, как прохожий через забор, заглядывает. Например: «Несмотря на реформы Бориса Годунова, Лжедмитрия и Василия Шуйского, Москва психологически была не способна принять модернизированный западный образ жизни».

Ах уж эта «модернизация» — до того она полюбилась теоретикам Запада, что суют они ее всюду, куда на-

до и куда не надо, таскают и на пожар, и на похороны, замещают и подменяют его десятками, сотни совершенно ясных понятий. Слово так и надо. Поэт Николай Рыленков рассказывал об одном мужике, который сделал для себя магическим слово «подшандыркать»; попросить табачку — «подшандыркать», поест — «подшандыркать», попить кваску — «подшандыркать», погулять на свадьбе — «подшандыркать». Так же «подшандыркает» с термином «модернизация» и Джеймс Беллингтон. Например, обвинив Годунова, Лжедмитрия и Шуйского в неспособности постигнуть блага «модернизации», он далее утверждает:

«Новая эпоха, сохранившая многие свои черты до настоящего времени, началась с Крымской войны и последовавшего за ней десятилетия нерешительных реформ и необратимой модернизации».

И вот ведь как стройно все получается, вот ведь как последовательно: русский феодализм — это неспособность принять «модернизированный западный образ жизни», капитализм — это умение принять «модернизацию», социализм — это умение принять и убыстрить «модернизацию». Так и «подшандыркает» бедная матушка Русь со «времен Очаковских и покоренья Крыма» до атомной и космической эры, так и грызет один и тот же орех — ни раскусить, ни выплюнуть!

Нет, конечно же, в отличие от Сирила Блэка Джеймс Беллингтон, поскольку пишет об интеллигенции, никак не может обойти революции. Но, боже ж ты мой, как делает он это, как делает! Какие мыльные пузыри выдувает, какие кружева плетет на зависть лучшим мастерам из кружков «Домашнего рукоделия»! Каковы, к примеру, движущие силы революции? Джеймс Беллингтон дает исчерпывающий ответ — студенты: «Вместо того, чтобы разобратись в идеях... канувших в прошлое мучеников (речь идет, в частности, о Чернышевском. — Н. Г.), увлеченные студенты-разночинцы идеализировали их стремление подражать их открытому неповиновению существующим порядкам».

Борьба рабочего класса против угнетения, крестьян против помещиков, борьба передовой русской интеллигенции за раскрепощение и свободу народа? Не было этого, не было! — было только студенческое «подрывание... отккрытому неповиновению». Каковы же причины неповиновения и его тактика? Они, студенты, «стремились к единству не столько в своих действиях, сколько в общей оппозиции окружающему их ненавистному меццанству». Покушение на царствующих солдафонов, крестьянские бунты, пожары в помещичьих имениях, карательные экспедиции казаков и солдат, Левский расстрел, забастовки, революция 1905 года — все это, в изложении Джеймса Беллингтона, всегонавсего «оппозиция... ненавистному меццанству»! Читаешь все это и думаешь — рождаются они с такими задатками, эти «специалисты» США, или их потом набивают трухой вместо знаний? Одному богу известно!

Ну, а о партии большевиков слышал что-либо Джеймс Беллингтон? А как же, слышал и рад поделиться своими познаниями с другими!

«Программа большевиков, — пишет он, — в первые годы XX века существенно не отличалась от целей других партий, соперничавших в борьбе за действительное руководство в трудных условиях последнего периода империи».

Николай ГРИБАЧЕВ

КУЛИКИ НА КОЧКАХ

школы, университеты, промышленность, сельское хозяйство, вплоть до числа посадочных мест на предприятиях общественного питания. Так почему же все-таки оперирует Сирил Блэк цифрами двадцати- и десятилетней давности?

Ответ, несомненно, заключен в приведенных выше примерах — потому что они выгоднее для США, потому что применительно к тем канувшим в Лету временам сегодняшняя Америка в свете статистической рампы вынуждена довольно грустно исполнять пушкинские строки: «...я тогда моложе, я лучше, кажется, была».

ЧТО СТОИТ ПРОФЕССОРСКОЕ ЗВАНИЕ?

ВЫЖАВ из своей цифирь посредством хитроумных махинаций все, что возможно и невозможно, и сам от нее изрядно устав, Сирил Блэк начинает вживаться в роль того героя из анекдота, который, сочинив очевидную небылицу, говорил: «Мое дело заявить, а разбирайтесь вы сами!». И в роли такого героя заявляет Сирил Блэк: «Доход в советском обществе также распределяется намного неравномернее, чем в странах, находящихся на сопоставимом с ним уровне развития», явно намекая на США. Не будем указывать пальцем на Рокфеллера, Дюпонов, Меллонов, Хантов и иже с ними, на бедствующий район Аппалачей, на безработицу и положение негров — это слишком все общеизвестно. Приведем несколько американских свидетельств.

Первое: 34,3 млн. американцев живут, по определению Бюро экономических возможностей, на доходы «ниже прожиточного минимума». И это не из 1960 г. — это из доклада министра сельского хозяйства США в 1967 году! А что значит «ниже прожиточного минимума»? Недоедание, нищета, а иногда и самый настоящий голод, свидетельств о котором немало в американской прессе.

Второе: «Американская система не кажется больше эффективной. Государственные деятели страны провозглашают, что все их помыслы направлены на ликвидацию войн, голода и невестства в мире, а затем проводят политику, в результате которой богатые

восемилетнее образование, а теперь осуществляется всеобщее среднее.

Уже сейчас более 95 процентов продолжают обучение после восьми классов. Так что же нам, бедным, делать, чтобы выйти на «относительно высокое» место, — заимать детей дошкольного возраста в США? Тем более, что президент Линдон Джонсон сказал в 1963 году, что обещание «предоставить равные возможности получить образование детям из бедных семей и детям из негритянских семей все еще остается обещанием, не претворенным в жизнь». Но ведь не совершеннейший же невежда Сирил Блэк, есть, наверное, у него какие-то обоснования для таких утверждений? Есть. Его это «обоснование», изобрели те американские фокусники, которые, делая вид, что занимаются статистикой, вытаскивают кенгуру из уха и змею изо рта, — не дрогнув ни одним мускулом, они исчисляют количество учащихся для СССР из возрастной группы от 5 до 19 лет. А так как у нас в 5 лет в школу еще не ходят, а в 17 ее уже кончают, то и выходит обыкновенное жульничество, в результате которого и получается, что «СССР стоял на 39-м месте среди 124 стран, в отношении которых в 1960 году имелась надлежащая информация». Говорят, что статистика все знает. Выходит — не только. В Америке она еще все умеет — вплоть до перекармливания порося в карасы.

На этом с «социологическим анализом» Сирила Блэка можно покончить. Изощренная профессора — это та же пропагандистская методика ослепления, оболванивания, которая распространена во внутриамериканской жизни. При этом он, быть может, и сам не подозревает, что, как американские солдаты в Европе, торгует идеологической марихуаной — бытие, как говорится, определяет сознание. Есть только в этом деле еще один частный аспект, который следует отметить, — среди американских студентов, как видно из статистики, преобладают гуманитарии, а вот чего стоит это гуманитарное образование и даже профессорское звание в США!

ЛИБО ДОЖДИК, ЛИБО СНЕГ

НЕ ИМЕЯ ясного представления о предмете, нельзя с уверенностью делать какие-либо прогно-

до и куда не надо, таскают и на пожар, и на похороны, замещают и подменяют его десятками, сотни совершенно ясных понятий. Слово так и надо. Поэт Николай Рыленков рассказывал об одном мужике, который сделал для себя магическим слово «подшандыркать»; попросить табачку — «подшандыркать», поест — «подшандыркать», попить кваску — «подшандыркать», погулять на свадьбе — «подшандыркать». Так же «подшандыркает» с термином «модернизация» и Джеймс Беллингтон. Например, обвинив Годунова, Лжедмитрия и Шуйского в неспособности постигнуть блага «модернизации», он далее утверждает:

«Новая эпоха, сохранившая многие свои черты до настоящего времени, началась с Крымской войны и последовавшего за ней десятилетия нерешительных реформ и необратимой модернизации».

И вот ведь как стройно все получается, вот ведь как последовательно: русский феодализм — это неспособность принять «модернизированный западный образ жизни», капитализм — это умение принять «модернизацию», социализм — это умение принять и убыстрить «модернизацию». Так и «подшандыркает» бедная матушка Русь со «времен Очаковских и покоренья Крыма» до атомной и космической эры, так и грызет один и тот же орех — ни раскусить, ни выплюнуть!

Нет, конечно же, в отличие от Сирила Блэка Джеймс Беллингтон, поскольку пишет об интеллигенции, никак не может обойти революции. Но, боже ж ты мой, как делает он это, как делает! Какие мыльные пузыри выдувает, какие кружева плетет на зависть лучшим мастерам из кружков «Домашнего рукоделия»! Каковы, к примеру, движущие силы революции? Джеймс Беллингтон дает исчерпывающий ответ — студенты: «Вместо того, чтобы разобратись в идеях... канувших в прошлое мучеников (речь идет, в частности, о Чернышевском. — Н. Г.), увлеченные студенты-разночинцы идеализировали их стремление подражать их открытому неповиновению существующим порядкам».

Борьба рабочего класса против угнетения, крестьян против помещиков, борьба передовой русской интеллигенции за раскрепощение и свободу народа? Не было этого, не было! — было только студенческое «подрывание... отккрытому неповиновению». Каковы же причины неповиновения и его тактика? Они, студенты, «стремились к единству не столько в своих действиях, сколько в общей оппозиции окружающему их ненавистному меццанству». Покушение на царствующих солдафонов, крестьянские бунты, пожары в помещичьих имениях, карательные экспедиции казаков и солдат, Левский расстрел, забастовки, революция 1905 года — все это, в изложении Джеймса Беллингтона, всегонавсего «оппозиция... ненавистному меццанству»! Читаешь все это и думаешь — рождаются они с такими задатками, эти «специалисты» США, или их потом набивают трухой вместо знаний? Одному богу известно!

БОЛЬШ за чвэрць стагоддзя прайшло з таго чорнага вераснёўскага дня 1943 года, калі я была вывезена фашыстамі на катаргу ў Германію. Але і сёння жыю толькі думкай і надзеяй прыехаць яшчэ і яшчэ ў родныя мясціны, пакланіцца роднай зямлі. Колькі б ні жыў чалавек на чужыне і як бы ні склаўся яго лёс, нішто не можа замяніць Радзіму, зямлю, якая дала яму жыццё.

Сёлета мы з мужам у чацвёрты раз прыехалі да маіх сваякоў у горад Магілёў. Кожны такі прыезд надае мне новыя сілы, энергію для грамадскай работы, дапамагае пераадолець смутак па Радзіме і жыццёвыя цяжкасці.

Пагодлівым чэрвеньскім ранкам прыбылі ў Мінск. Кароткая сустрэча з прадстаўнікамі Беларускага таварыства па культурных сувязях з сучаснікамі за рубяжом, і зноў мы ў дарозе.

Кожны раз, збіраючыся ў паездку, мы з Люсьенам намячам вялікія планы — хочацца ўбачыць новыя мясціны. Але апынуўшыся ў Магілёве, прыгожым горадзе з магутным Дняпром, цудоўнымі цясністымі паркамі і скверамі, мы забываем аб планах.

У гэты наш прыезд стаяла выключна цёплае надвор'е. Мы загаралі, купаліся, каталіся на матэрнай лодцы, гулялі ў лесе, а вечарамі аглядалі горад.

Вялікае ўражанне пакінула ў нас наведванне буйнейшага прадавецтва ў Еўропе — камбінат сінтэтычнага валакна, вельмі спадабаліся новыя добраапрацаваныя мікрараёны з магазінамі, школамі, бальніцамі, камбінатамі бытавога абслугоўвання, дзіцячымі садамі. І дзе б мы ні былі ў час адпачынку, усюды бачылі вялікае будаўніцтва: зносіцца старое і ўзводзіцца новае.

У вёсцы Заполле Крычаўскага раёна, куды мы ездзілі да сваякоў, гэтак жа, як і ў горадзе, будуюцца новыя жылыя дамы з усімі выгодамі. Людзі жывуць добра і з ўпэўненасцю глядзяць у заўтрашні дзень. У сельскай гаспадарцы шырока выкарыстоўваюцца машыны, калгаснікі добра зарабляюць. Тры тыдні водпуску праляцелі, як адзін дзень. Для нас з мужам, і асабліва для мяне,

гэта быў час кранаючых, незабыўных сустрэч з роднымі, блізкімі, сябрамі. Па дарозе дамоў мы заехалі ў Мінск. За тры гады, што прайшлі з часу апошняга наведвання, ён разросся і стаў яшчэ прыгажэйшы. З'явіліся новыя проспекты і вуліцы, шматпавярховыя дамы, перабудоўваюцца цэлыя раёны. Нават гасцініца Мінск, у якой мы спыніліся ў мінулы раз, павялічылася удвая. Пабудаваны новы корпус з камфартабельнымі нумарамі, кафэ і сучасным рэстаранам.

Нам была прадастаўлена магчымасць наведаць мемарыяльны комплекс у вёсцы Хатынь і Курган Славы. Дарога ў Хатынь праходзіць па маяўнічых мясцінах. Стужка шасэ пралягае міма вёсак з прыгожымі домікамі, мільгаюць сасновыя лясы і бярозавыя гаі. На павароце цёмна-шэры надпіс: «Хатынь». Сэрца сціскаецца ад думкі аб тым, што тут адбылося. Ахоплівае нянавісць да фашысцкіх катаў, якія спалілі жылыя 149 мірных жыхароў і ў іх ліку 76 дзяцей. Тут жа сімвалічныя могілкі 136 беларускіх вёсак, спаленых разам з людзьмі, вёсак, жыццё ў якіх ужо не адраділася. Полымя вечнага агню б'ецца пад ветрам на гэтых могілках, як сэрца кожнага чацвёртага беларуса, што загінуў у гады вайны. І не пахавалі звыш звыш над Хатынню, а набат народнага смутку і гнева, звернуты да сэрца кожнага чалавека, які прыйшоў сюды. Ён заклікае жывых змагацца за тое, каб ніколі не гарла жыццё ў полімі вайны. Мемарыяльны комплекс зрабіў на нас вельмі моцнае ўражанне.

Велічна выглядае таксама Курган Славы, узведзены ў гонар савецкіх воінаў, якія вызвалілі Беларусь ад нямецкіх захопнікаў. Людзі па жменьцы неслі сюды зямлю, прывозілі яе з гарадоў-герояў і іншых памятных мясцін. З Кургана Славы адкрываецца цудоўны від на неабсяжныя беларускія прасторы.

Пабываць у кемпінгу для аўтатурыстаў і раскажаць аб ім нас прасілі шматлікія бельгійскія сябры, якія хацелі б наведаць нашу краіну. Ён размешчаны ў сасновым лесе непадалёк ад Мінска. Побач знаходзіцца вадасховішча, дзе можна купацца, лавіць рыбу, катацца на ма-

НА ЗДЫМКУ: М. ГАРОХ кладзе кветкі да падножжа помніка ў Хатыні.

торнай лодцы. У кемпінгу вельмі чыста, утульна, да паслуг гасцей домікі або палаткі з пацелямі. Пры жаданні можна гатаваць абед самому або паабедваць у рэстаране. Адсюль можна зрабіць цікавую экскурсію, з'ездзіць па ягады і грыбы. Словам, мы з мужам вырашылі правесці наступны адпачынак у кемпінгу.

Непадалёк ад кемпінга размешчаны матэль, пабудаваны з вялікім густам. Дырэктар яго вельмі паказаў нам некалькі гакоў. Яны з усімі зручнасцямі, добра абстаўлены, і плата за нумар невялікая.

Надоўга ў нашай памяці застануцца сустрэчы, гутаркі з работнікамі Беларускага таварыства па культурных сувязях з сучаснікамі за мяжой, Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі, газеты «Голас Радзімы» і радыёстанцыя «Савецкая Беларусь». Гэтыя арганізацыі праводзяць вялікую работу для таго, каб нашы сучаснікі за рубяжом былі ў курсе ўсяго, што адбываецца на Радзіме, не гублялі з ёй духоўную сувязь.

Да новай сустрэчы, мая Радзіма!
Марыя ГАРОХ.
Бельгія.

заклученне перед собравшимися выступили участники художественной самодеятельности. В их репертуаре звучали стихи Пушкина и Шевченко, исполнялись русские, украинские и белорусские песни и танцы.
Александр ВОРОНЦОВ.
США.

НА СНИМКАХ: памятники А. Пушкину и Т. Шевченко в «Арров-парке»; на празднике в честь открытия памятников выступили участники художественной самодеятельности.

ВЭТОМ году с группой друзей «Русского голоса» я отправился повидать свою Родину после многолетней разлуки с ней.

Я уехал в США в трудном 1913 году в надежде заработать немного денег и вскоре вернуться домой. Но разразилась первая мировая война. Так и пришлось оставаться на чужой земле. Однако все это время я мечтал когда-нибудь навестить своих родных, землю, на которой родился и провёл юность.

И вот 23 мая в Монреале я вступил на палубу советского теплохода «А. С. Пушкин». Путешествие на уютном и комфортабельном теплоходе с доброжелательными, приветливыми служащими было очень приятным.

Побывав в Лондоне, Берлине, Париже, мы приехали в Советский Союз. С каким волнением мы вступали на священную родную землю! Три дня мы провели в Ленинграде, великолепном городе с зелеными парками, множеством исторических памятников и музеев.

Потом отправились в Минск, где пробыли семь дней. Приятно было увидеть этот красивый город, земляков, встретивших нас улыбками и цвета-

ми. В Минске мы осмотрели памятник герою, погибшим в боях за Родину, посетили пионерский лагерь «Лесная сказка», детскую железную дорогу, побывали в колхозе имени Гастелло.

На прощальном банкете, устроенном Белорусским товариществом по культурным связям с соотечественниками за рубежом и газетой «Голас Радзімы», много говорили об Отечественной войне, передавали привет с Родины русским эмигрантам, проживающим в США и входящим в прогрессивные организации этой страны.

Расставшись с гостеприимной столицей Белоруссии, мы поехали в Киев, город зелени и цветов. Здесь я навестил своих родных и знакомых, встретился с братом, которого не видел 57 лет. Люди довольные своей судьбой, живут в достатке, в красивых домах новейшей конструкции, имеют работу, соответствующую их профессиям.

Очень прошу опубликовать в газете мои впечатления от поездки на Родину и выразить благодарность землякам, так тепло и любезно встретившим нас.

Иосиф ЧАЙКОВСКИЙ.
США.

I AM always interested in your articles translated into English language in your Voice of Motherland newspaper. They are always very interesting and informative to me.

My husband lived in the village of Isczolnany, and I wonder if you would be so kind as to send us photographs and news of this district. I am hoping to visit there sometimes when it is possible for me, when we can afford it. I believe the scenery is lovely in the place where my husband spent his youth, the river Neman and the forests where lived plenty of wild animals. My husband loved these places and I know his heart remains there. I want to tell you that my seventeen years of age niece is studying Russian at school, and is making good progress. She enjoys her lessons, and hopes to go to your country in the future.

I will close my letter with sincere regards to you and your colleagues, and good health and happiness.

Winnie and Wladek Bieganski.

England.

ДАРАГІЯ сябры! Шчыра дзякую за тое, што прысылаеце «Голас Радзімы». Ён, гэты голас, прыносіць мне многа радасці — добрыя весткі з мілай і дарагой Беларусі і наогул з Савецкага Саюза.

У адным са жніўняўскіх нумароў газеты ўбачыў вялікія літары загалова «Колькі ў Беларусі ўніверсітэтаў». Вядома, да рэвалюцыі ніякіх ўніверсітэтаў у Беларусі не было, нават пачатковыя вучылішчы маля дзе былі.

У гімназію, у горад, звычайны беларускі селянін-гаспадар ніяк не мог паслаць сына або дачку, хаця б прадаў усю сваю гаспадарку, а сам з астатнімі дзецьмі пайшоў з торбай жабраваць. Што датычыць беззямельнага батрака, які не мог прадаць кароўку ці каня, бо іх у яго не было, то ён і думаць

не думаў вывучыць сваё дзіця нават у народнай школе, у якую трэба было пешшу ў лапцях па заснежаных дарогах ісці тры-чатыры вярсты, а то і больш. Таму ўсюды панавалі цемра і непісьменнасць, марнелі і гінулі народныя таленты. Вялікі Янка Купала і той не здолеў пайсці вучыцца ў гімназію і скончыў толькі двухкласнае вучылішча.

І вось з вялікай цікавасцю чытаю: «Колькі ў Беларусі ўніверсітэтаў? Можна адказаць — два: у Мінску і Гомелі. Адказ будзе правільны і ўсё ж не зусім дакладны, бо акрамя гэтых двух буйных цэнтраў навукі і культуры, у нашай рэспубліцы дзейнічае 1 268 народных ўніверсітэтаў і 579 філіялаў, у якіх да здабыткаў культуры далучаюцца звыш 200 тысяч чалавек».

Чытаю далей цікавы артыкул і даведваюся аб тым, што гэтыя народныя ўніверсітэты — «грамадскія ўстановы, якія арганізуюцца пры прадавецтвах, клубах, школах, у калгасах і саўгасах і ставяць сваёй мэтай патрыятычнае і культурнае выхаванне людзей, павышэнне іх прафесійнага ўзроўню».

Заканчваю чытаць артыкул і прыходжу да вываду: вось дзе мудрасць новага ладу! І тут прыгадваецца мне француз Петэр Мары, адзін з заснавальнікаў рабочага руху ў Злучаных Штатах Амерыкі. Ён марыў і пісаў аб гэтых ўніверсітэтах. Вядома, у капіталістычнай краіне, якой з'яўляецца ЗША, яго ідэі не звярталі на сябе ўвагі з боку кіруючых колаў.

Іван ТАРАСЕВІЧ,
свясчэннік.
ЗША.

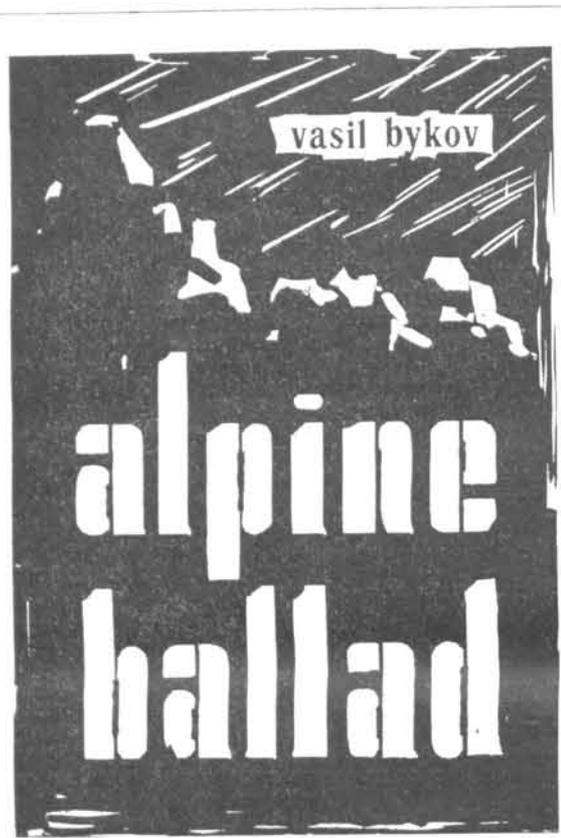
6 СЕНТЯБРЯ нынешнего года в «Арров-парке», неподалеку от Нью-Йорка, состоялось торжественное открытие памятников великим поэтам нашей Родины Александру Пушкину и Тарасу Шевченко. Эти памятники были изготовлены в Советском Союзе и переданы в дар русским, украинцам, белорусам, проживающим в Соединенных Штатах. Таким образом осуществилась наша многолетняя мечта.

В торжествах приняло участие свыше 3 тысяч человек,

многие приехали из отдаленных штатов страны и из Канады. На церемонии открытия присутствовали сотрудники советского посольства в Вашингтоне во главе с послом А. Добрыниным, а также советские туристы.

Среди выступавших были представители американской общечественности. Правление «Арров-парка» получило большое количество поздравительных телеграмм, в том числе и от губернатора штата Нью-Йорк Нельсона Рокфеллера. В

(For the beginning see issues Nos. 37, 38, 39, 40)

Ivan would remember that all his life, but at the moment, in his troubled dreams, the colonel was for some reason running about the farmyard with a mace in his hands and cursing Golodai, a sailor from the Black Sea who had taken over command of a company of submachine-gunners. He could not understand why the escaped prisoner Srebnikov was in the trench with him, Sergeant Ivan Tereshka, instead of Abdurrahmanov, the Uzbek gunner who had served in their battery before it was destroyed and who understood scarcely a word of Russian. Instead of getting his machine gun ready for action, skinny, hungry Srebnikov was busy scraping the painted circles off his tunic with a German sword-bayonet and muttering under his breath, «Not a step back!»

At the same time his dream brought him a vivid picture of that morning long ago—the spring sky was clear, a shadow from a house slanted across the road, the dew-drops fell as the nettles under the fence nodded in the breeze which at times shook the pot stuck on the fence.

Ivan knows that tanks are coming down the road towards the outskirts of the village. They will appear round the corner of the end house in a minute but Ivan cannot fit the fuse into his hand grenade. He pushes it hard, as hard as he can with his fingers, but the little brass cylinder had grown thicker and he cannot get it into the hole. He gets excited, hurries and at the risk of blowing himself up hits it with his hand; when he realises what he is doing he looks up and sees that his companions have left him and that he is in the trench alone. Then he understands that he, too, has to leave, that he has not heard the order to retreat. Ivan leans against the parapet and tries to get out of the trench, he knocks down the earth but his body has

33

suddenly become strangely heavy, it does not obey him and he slips back into the trench.

The tanks are very close.

A huge flock of sparrows, disturbed by their rumbling, sweeps up and covers half the sky; they swirl round in one direction and then, as though to order, all turn in the other at the very moment the first tank appears from behind the house tearing up the dirt road as it advances.

Ivan realises that he cannot get away in time, swings his grenade impotently and throws it into the road. For some reason it does not explode, just jumps about and hisses, and the tank drives round it. Then the men in the tank notice the slit trench under the wall, the tank turns and Ivan is filled with indescribable horror—it is a Soviet T-34.

For a second Ivan is in such a state of fear that he loses his self control. What has he done! He turns back and almost runs into a broad German sword-bayonet—the German gives a short thrust and the bayonet gently, silently enters his chest as though it were somebody else's. Ivan knows this is the end, that he is dead and he chokes in despair although somehow there is no pain.

He usually woke up in a cold sweat at this moment, but on the present occasion his mind is functioning apart from his body, somewhere from outside, and he gains courage, knowing that it is not all over, that he will be taken prisoner, that there will be attempts to escape, so that he cannot die even if he has a bayonet in his chest.

The dreams change, become mixed, and he suddenly finds himself in his native village of Tereshki, in the ancient land of the Krivichi tribe, and everything is taking place before the war, even before he was called up for service in the army. Ivan is running along a collective farm road, beaten hard

34

by the hoofs of the sheep, to the granary where he knows, the sailor Golodai and several other prisoners have been brought with their hands tied behind them. Ivan's heart is bursting with resentment and with the strain, he is afraid he will be too late to show the people that they should not vent their spite on prisoners, whose capture is not their fault but their misfortune; they did not surrender but were captured—or had been betrayed, for there had been cases of treachery, too.

But he does not reach the granary. His bare feet get stuck in the mud, he is scarcely able to drag them out, his arms go numb, then his whole body and he seems to be running through water, slowly and with difficulty. Choosing his road he turns towards a hedge and suddenly sees there a pair of long bare legs; he raises his head and sees a girl sitting on the top rail, a girl he knows well, her thick black eyebrows raised in greeting. Her white frock sparkles in the sun and she is smiling radiantly with eyes like damsons.

«Ciao, Ivan!» she says.

He stops and suddenly forgets about the prisoners, about everything else in the world, and is glad, happy, embarrassed to meet her, he seems suddenly to have known her for a long time—she is the girl of his dreams who has lived subconsciously in his mind all his life. He is almost choking with joy as he walks towards the hedge, towards the girl, but suddenly stops and casts a glance at himself; he has just come running from the fields, from his tractor, he is wearing old trousers with patches on the knees and a shirt that is faded on the shoulders, and his hands are smeared with black oil. He stands still and his face darkens with embarrassment; she, too, chases the bright smile from her unusually radiant face, her brilliant

35

white dress disappears in a flash and the girl is gone like a phantom.

Then he rushes to hedge, grabs hold of the rail and the interwoven bushes, but sees his mother standing there. She is in the potato field on the other side of the hedge dressed in her dark peasant clothes. Her voice is filled with sorrow.

«She's a fascist, sonny. She betrayed your boys to the Germans...»

«Where is she? Where's she gone?» he wants to shout, but he cannot because there is a rope round his neck, the black silk cord with which prisoners in camp are hanged to the roll of drums. The rope is knotted round his neck it is pulled tight, and the other end drags along the ground—the leash of the police dog he did not kill in the gully. The dog is pulling hard at the leash, Ivan is falling, he wants to shout but no sound comes from his throat; some inner impulse wakes him up.

6 «Ha, ha, ha». The clear laugh of a young girl resounded over him.

He raised his head, felt his neck and opened his eyes wide; the first thing he saw was the bright, unfathomable blue sky above and, beside him, a girl displaying her white teeth in happy laughter.

«No more *schlafen*. *Marsch, marsch*...»

His whole body shivered from cold as though from an electric current. He had not yet got rid of the dreams that tormented him, and for a while sat silent, unable to switch over to the world of reality with all its cares; he glanced at the girl but did not share her merry mood. She was sitting beside him, leaning on one hand, and chewing a blade of grass, apparently the one she had tickled him with. The apathy and exhaustion of the day before seemed to have gone without leaving a trace.

«*Marsch*, you say? We'll take a look».

36

smoky mass that was dozing patiently and had still not bidden farewell to the gloom of night.

«Mountains good!» She could see that he was looking intently at their surrounds. «How you call it? *Estetica!*»

Her clogs clattered as she got up from the stone on which she had been sitting and ran out from under the rock to admire the wealth of sunshine across the ravine. Ivan, however, had no time for the beauties of nature; he felt the pangs of hunger as he had done every morning in the prison camp, every particle of his body knew that tormenting feeling of emptiness, that habitual wave of hunger, familiar to the very finest detail. There was nothing to eat—where they were to obtain food in those accursed mountains was something he did not know, but at the same time he was fully conscious of their inability to go far without eating. After a short pause, he swallowed his saliva and, absolutely indifferent to the things the girl found interesting, asked her where she was going.

She did not understand him and raised her brows enquiringly.

«*Marsch, marsch*—where?» He was beginning to show signs of annoyance and repeated his question, waving his arms. «That way, or that? Where were you running to?»

«Oh, *Ostfront!* Running to Russian front!»

He looked at her in amazement.

«*Si, si*», she confirmed her words, seeing his disbelief. «Signorina good, shoot German, bang-bang!»

A fine mess he was in! From early morning her naive chatter began to rouse his anger. Ivan frowned as he looked at the girl's immobile and, to him, far too pretty face—was she joking about shooting Germans (*tedeschi*, she had called them). She did not seem to be, and she had been quite serious

38

about her intention to get to the Russian front; she was now waiting to hear what he had to say as she stared at him with her bottomless eyes.

«What bang-bang?! Idiocy...» Ivan pulled the skirts of his jacket tightly around his body.

«Was? What you mean, idiocy? *Russo* teach *signorina* *Russky sprechen*, eh?»

«We'll see».

«See is good. Agree, eh?» she asked, continuing to question him jokingly. He did not answer, he shivered as he felt the cold damp of the jacket on his back, looked at the clumsily drawn circles, the targets, on his breast, and thought how necessary it would be to get clothes as well as food since they would not be able to get far in their striped prison garb. With hooked fingers he ripped the strip of cloth with the number off his jacket and she tried to follow his example. The nails of her thin fingers, however, were too tender and the thread was too strong to give way easily. She walked up to him, stuck out her lower lip like a baby and turned her shoulder to him.

«Give!»

«Take and not give!» he said and turned, slowly towards her. The tiny pointed swellings under her damp jacket made him frown and press his lips together; she noticed it and grabbed the loose folds of the coat over her breast and pulled it away from her body. After a little hesitation Ivan caught hold of the corner of the number and ripped it off. He rolled the rags up into a ball and hid them under a rock so that no trace of them would be left.

«*Spasibo*. Thanks».

«Where did you learn Russian words?»

«In Italia. Roma. In camp *Russ* Signorina Marusya teach me. Good *Russian sprechen, ja?*»

«All right», he agreed, indifferently.

39

«Look, look», she agreed with a cheeky gleam in her eyes as she studied his face.

His shoulders trembled as he shivered again from cold, then he sprang up and began wildly jerking his arms up and down, jumping with his legs astride, doing a series of knee-bends, the soldier's tried and tested way of warming up. At first she raised her beautifully-shaped eyebrows in surprise, then she gave him a short but very loud laugh, so loud that he hissed «*Shush!*» — afraid that she would be heard.

She suddenly remembered where she was, and covered her mouth with her hand but there was still that irrepressible cheeky look in her eyes. Ivan looked at her sternly, reproachfully, and then stood and listened; he felt the warmth gradually returning to his body, but she again laughed her carefree, teasing laugh.

«That... *ginnastica?*»

«Gymnastics. What if it is, would you rather freeze?»

He was worried and had no time for jokes. She seemed to realise this and became more serious; she shivered with cold, her thin, narrow shoulders shaking under a jacket that was still wet from the day before, she looked up at him wondering.

As was customary with an old soldier he first looked round in all directions, realising that they had badly overslept; it was long past sunrise and although the sun had not yet appeared over the mountain tops the cloudless sky seemed to resound with the clear blue of morning; the opposite side of the ravine was lit up by the sun which it was reflecting with all the colours of the rainbow. It was a grey cliff with pines, and wide, steep gullies and boulders carved into fantastic shapes by wind and water. His own side of the ravine was still a grey.

37

«Understand very good all right», she said boastfully, and Ivan smiled inwardly, the girl was so naïve. But he was thinking of something else.

«Where's Trieste do you know?»

«Oh, Trieste, Italia», she answered immediately.

«I know it's in Italy, but where, in which direction?»

She looked first in one direction and then in another and then raised her hand and pointed confidently to where the sun they still could not see was rising over the mountains.

«Road Trieste that way».

«Road!» Ivan thought gloomily. What a road—through the whole mass of the Alps with their densely populated towns and busy motor roads; Trieste where there were guerrillas, the place he had heard so much about in prison camps, was not very near. But there was little choice and now they had succeeded in getting out of one hell it would be foolish to hang from a black cord while drummers played a roll.

So they had to go on. To walk, climb, run! They must not lose heart, they must muster their strength, make use of all their experience and ability to cross the main mountain range and find partisans, guerrillas, Yugoslavs or Italians, it did not matter which as long as they could stand once again in the ranks of the fighters with arms in hand. In this alone lay the real meaning of life as Ivan now saw it; this was his vocation and this would be his reward for all the suffering and humiliation he had experienced during a year as a prisoner of war.

It was cold in that gloomy ravine; their bodies had grown cold during the night and were trembling and they wanted to get to the sun, to warmth, as quickly as possible.

(To be continued)

40

З чаго ж пачаць расказ аб літаратурах Гомельшчыны? Можна з гэтага маленькага вершыка?

Мілая бярозка мая белая,
Чорныя кішэнькі на кары.
Сумныя галінкі

Зледзянелыя
Ўсё чакаюць сонечнай
пары.

А ўжо промні зайчыкамі
бегаюць,
Не тужы — з паўднёвай
стараны,

З цёплага і сонечнага
берага

Мчацца з ветрам весткі ад
вясны.

Прыдняпроўскі край на літаратурныя таленты, «Зямлі, па якой нясе свае сінія воды Пёман, пашанцавала на літаратураў», — пісала наша газета. Не бяднейшая і Гомельшчына. Гэта самая вялікая ў Беларусі вобласць славіцца на ўсю краіну не толькі сваімі багатымі накладамі нафты, суднамі на падводных крылах і навейшымі сельскагаспадарчымі машынамі, але і выдатнымі песнярамі, якія апявалі і апяваюць хараво і багацце свайго краю, высакароднасць, мужнасць і працавітасць яго жыхароў. На Гомельшчыне выспелі таленты такіх выдатных беларускіх пісьменнікаў, як Іван Шамякін, Іван Мележ, Андрэй Макаёнак, Раман Сабаленка, Мікола Ракітны, Вера Палтаран, Іван Навуменка, Аляксандр Наўроцкі, Дзмітрый Кавалёў, Барыс Сачанка, Хведар Жычка і яшчэ некалькіх дзесяткаў літаратураў. Творы іх добра вядомы і даўно заваявалі папулярнасць у беларускіх чытачоў, а раманы І. Шамякіна, І. Мележа перакладзены на многія мовы народаў Саюза і зарубажных краін.

Чатыры гады назад у Гомелі было створана аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі. У яго ўвайшлі маладыя паэты і празаікі, якія пачалі пісаць параўнаўча нядаўна, але паспелі ўжо выдаць па некалькі цікавых кніжак.

Іван Сяркоў працуе галоўным рэдактарам Гомельскай студыі тэлебачання. Яго кніжка «Мы з Санькам у тыле ворага» выйшла ў свет у мінулым годзе. Яна адразу была адзначана рэспубліканскай прэміяй, і перш чым аб ёй у друку з'явілася афіцыйная рэцэнзія, аўтар атрымаў мноства пісем ад сваіх маленькіх чытачоў, якія выказвалі вялікае захапленне і цікавасць апавесцю і патрабавалі апісання далейшых прыгод яе герояў — Вані Сырцова і Санькі Макавея. Так з'явілася другая апавесць «Мы з Санькам хлопцы бядовыя» «Рэха далёкага дзя-

цінства, рэха далёкай вайны. Яно так моцна адгукнулася ў кнігах майго земляка Івана Сяркова, што, чытаючы іх, міжволі ловіш сябе на думцы, да чаго ж праўдзіва, да чаго ж знаёма, — такім жа было яго і ў мяне, вясковага хлапчука», — пісаў пра твор Сяркова другі гомельскі літаратар Яўген Каршукі.

Зусім нядаўна ў Я. Каршукі выйшаў зборнік навел і апавяданняў «Сустрэчы» — сведчанне сталасці пісьменніка, яго ўмення бацьчы у жыцці галоўнае. Першыя кніжкі называліся «У дарогу» і «Не без таго».

Паэт Мікола Кусянкоў зараз займаецца ў Маскве на літаратурных курсах. На прафесіі ён інжынер, скончыў Буда-Кашалёўскі лясны тэхнікум. З экспедыцыямі пабіваў у тайзе, на Байкале, захапляўся велічашасцю і суровай прыгажосцю гэтага краю. «Жывіца» і «Без прывалу» — два зборнікі Міколы Кусянкова, якія сведчаць аб тым, што ў нашу літаратуру прыйшоў цікавы самабытны паэт.

Літаратуразнаўца Павел Ахрыменка працуе загадчыкам кафедры Гомельскага ўніверсітэта. У яго выдана некалькі манаграфій, якія расказваюць аб культурных сувязях рускага, беларускага, украінскага народаў.

Некалькі дзесяткаў кніг выдаў Міхась Даніленка. У асноўным гэта творы для дзяцей і пра дзяцей. Працуе пісьменнік у абласной газеце «Гомельская праўда».

Ну, і, нарэшце, трэба сказаць некалькі слоў пра сакратара аддзялення Леаніда Гаўрыліна. Ён выхаванец БДУ імя Леніна, зараз працуе ў літаратурна-драматычнай рэдакцыі Гомельскай студыі тэлебачання. Л. Гаўрылін — аўтар зборнікаў апавяданняў «Рукі не здрадзяць», «Прашу звольніць мяне». У апошні час пісьменнік быў частым госцем рэчыцкіх нафтавікоў, доўга жыў сярод іх. «Як шукалі нафту, як здабываюць яе, што гэта за людзі, якія прысвяцілі сваё жыццё здабычы чорнага золата?» — на ўсе гэтыя пытанні ён хоча адказаць у сваёй новай кніжцы.

Л. Гаўрылін — кіраўнік літаратурнага аб'яднання «Крынічка». Сюды за парадай прыходзяць людзі самых розных узростаў і прафесій, прыносяць на суд таварышаў свае першыя творы.

Пасяджэнні «Крынічкі» адбываюцца два разы ў месяц. На іх прыязджаюць часам Іван Шамякін, Анатоль Вяцінскі, Дзмітрый Кавалёў. Асабліва часты госць у землякоў І. Шамякін. «Мы нават лічым яго

членам нашага аб'яднання». — жартуе Ніна Шклярава. Пачынаючы літаратары штомесяц выступаюць са сваімі творами на тэлебачанні, рыхтуюць падборкі вершаў і апавяданняў для абласной газеты, выязджаюць на прадпрыемствы і ў вёску.

З «Крынічкі» пачынаў свой шлях у паэзію Мікола Кусянкоў. На старонках «Літаратуры і мастацтва», у часопісе «Маладосць» друкуюцца вершы Ніны Шкляравай, Віктара Яраца, Міхася Башлакова і іншых таленавітых маладых паэтаў. На конкурсе, прысвечаным 50-годдзю Ленінскага камсамола Беларусі, В. Ярац атрымаў першую рэспубліканскую прэмію.

Некалькі зборнікаў нарысаў аб людзях Гомельшчыны напісаў Іван Кірэйчык, над кнігай для дзяцей працуе настаўнік Станіслаў Кацуба.

«Крынічка» не адзінае літаратурнае аб'яднанне на Гомельшчыне. У вобласці іх дваццаць два. Найбольш буйныя ў Рагачове, Светлагорску, Буда-Кашалёве, Мазыры. У кожным з іх ёсць паспраўднаму таленавітыя паэты і празаікі, здольныя ўнесці важкі ўклад у далейшае развіццё беларускай літаратуры.

Д. ЧАРКАСАВА.

Гомель. Вуліца Савецкая.

Мікола КУСЯНКОЎ

Цячэ рачулка Цеціва між лоз
На стыку трох рэспублік.
Там я рос.

Да рэчкі бегаў я
Кваццётым лугам —
Хавала ледзь не з галавой
трава.
І ўжо тады нацягвалася туга
Майго зямнога лёсу цеціва.
Якім падобным на страду
зрабілі

ТУ-104,
Срэбны лайнер той,
Што ўзніёся над прасторамі
Сібіры,

Каб апынуцца недзе за
Чытой!..

На захад —
Скрозь тайга, абшары
хмурыя;

На ўсход —
Хрыбта каменнае лязо...
Бурацця і побач з ёй —
Даурья.

Дзе партызаніў некалі Лазо.

Гарысты край навекі стаў
мне дораз.

І ўсё ж грады каменнаяй
высакосць

Не заслانیла

МОВА ДРЭЎ

У родным краі размаўляюць
дрэвы

на мове сонца, ветру і снягоў,
зялёных раніц, поўднёў
загаралых,
птушынай неразгаданасці
сноў.

Мне мову не забыць бяроз
і соснаў,
і кожны гук іх старажытных
слоў.

Той пясчаны ўзгорак,
Што каля роднай вёскі недзе
ёсць.

Больш чым на тры
рэспублікі напэўна,
Спявае певень там,
Бо і ў глушы
Таежных нетраў

Я
Той голас пеўнеў
Лаўлю, як бы антэнаю душы.

Прабач, тайга, што часам
сэрца ные:
На свеце ж ёсць яшчэ лясак
адзін.

Я чую,
чую,
чую
пазыўныя
З калыскі незабыўных тых
мясцін.

Не знаю сам, дзе заўтра
апынуся,

Які пазнаю край,
Ды ў родны кут
Прыйду —
І там,

на ўсходзе Беларусі,
Скажу:
«Радзіма пачалася тут».

Віктар ЯРАЦ

бо з гэтых дрэў стартуе
ў неба восень
журботнымі чародамі буслоў.
Насустрач ветру і паўднёвым
землям,

дзе птушкі не выводзяць
птушанят

і, сумныя, чакаюць, як
збавення,
вяртання ў край бярозавых
прысад...

У АСТРАВЕЦКІМ ЛЕСЕ

АБРАЗОН

Ляснік Анісавец лёгка крочыць нацянькі на запаветную дзялянку. Пад пахай ён трымае загорнуты ў газету пакунак.

Пад нагамі пружыніцы сівец. З кустоў з аглушальным шумам сарваліся дразды-рабіннікі: відаць, прыляталі сюды ласаватца ўжо добра налітымі ягадамі рабіны.

У лесе — цішыня. Нават не цішыня, а нейкая няпэўная, асабліва сцішанасць, якая бывае толькі перад надыходам восені. Яшчэ не скора тая дні, калі пачне селіцца дробны дождж, яшчэ стаіць цёплае, сонечнае надвор'е, але ўжо адчуваецца: лес быццам насцярожыўся ў прадчуванні не такіх і далёкіх перамен. У бярозы ўжо ўплечены сям-там жоўтыя каснікі, час ад часу сарвецца і з цхім шоргатам ападзе долу ліст з каржакаватага дуба. Трывожна крычаць сойкі, пералятаючы з дрэва на дрэва: запасаюцца на зіму жалудамі.

Ляснік выйшаў на імшарыны. Зялёнай падушкай клаўся тут пад ногі мох. У кустах ядоўца цынькалі непаседы-сініцы.

Ад імшарын, крыху правей, пачынаўся буралом: вецер, быццам жартуючы, павыварочваў тут дрэвы з карэннем. Некалькі дзён запар там звінелі бензопільны, раўлі самазвалы — павалены лес вывозілі на дрывы. Шукаючы карацейшага шляху, шафёры выбіраліся на бальшак проста па паляне, абмінаючы імшарыны. Вось тады ляснік перагарадзіў гэты іхні праезд жэрдкамі, прыбіўшы дошчачку з надпісам: «Аб'езд. Хворы лось».

Спачатку некаторыя шафёры толькі плячыма паціскалі (маўляў, які там лось, калі трэба дрывы вывозіць!) і праставалі па паляне далей. Тады ён, Іван Анісавец, некалькі дзён дзяжурў каля гэтага свайго знака і заварочваў машыны...

Лось прыбіўся сюды аднекуль здалёк — відаць, з Амелкаўскіх лясоў. Што ён быў хво-

ры, Іван здагадаўся адразу: звер стаяў, панура звесіўшы галаву, не кратаўся з месца, толькі палахліва стрыг вушамі. З апалых бакоў звисала шматкамі поўсць. Гэта тады, калі Іван убачыў яго ўпершыню. Пасля лось аблюбаваў сабе месца за імшарынамі, сярод густога асініку, ляжаў і тужлівымі вачыма глядзеў у зямлю. Калі Іван падыходзіў да яго, лось неахвотна падымаўся, гэтак жа неахвотна адыходзіў і насцярожана глядзеў на чалавека. На паляне, зусім паблізу, натужна раўлі машыны, і па скуры барадатага праяггалі дрыжкі.

— Так ты, браце, хутка капыты адкінеш, — сказаў ласю Іван Анісавец.

Перш-наперш, ён перагарадзіў машынам дарогу. Потым схадзіў дахаты і прынёс ласю лусту хлеба, пасыпаную соллю. Лось да хлеба не дакрануўся. Некалькі дзён ляжала тая луста некранута. Але вась аднаго дня Іван не знайшоў хлеба. «Можна які лясны звер сцэг?» — падумаў ляснік і абшыў вакол асінікі. Нічога падазронага не ўбачыў. Знайшоў толькі паз'яданыя мухаморы пад раскідзістай старой аршынай. «Ага, значыць, справы пайшлі на праўду», — уздыхнуў лягчэй ляснік.

Лусты хлеба, пасыпаныя соллю, Іван насіў ласю некалькі дзён.

Цяпер ён зноў нёс — ужо цэлую буханку — свайму маўкліваму пацыенту.

Вось і асінік. Пад лёгкім ветрыкам спалохана трымцаць лісты. Іван сунуўся далей і спыніўся. Лася не было. Ляснік зірнуўся. Маладыя дрэўцы вакол былі абгрызены. Вялікія сляды зверу вялі з асінікі паўз ядовец туды, на паляну, дзе раней гулі машыны.

Іван паклаў хлеб на пень, рассыпаў па траве соль і падаўся разгароджваць праезд. Цяпер яго загародка з жэрдкай была не патрэбна.

Міхась ДАНИЛЕНКА.

адказваем
на пытанні
землякоў

СВОЙ ПОЧЫРК

і магілёўскі «Спартак» гуляюць у класе «Б». Беларускія каманды прымаюць удзел і ў розыгрышы Кубка СССР.

Футбольны сезон пачынаецца ў сакавіку на поўдні краіны, у маі вялікі футбол прыходзіць да нас у рэспубліку. Звычайна 2 мая на мінскім стадыёне «Дынама» адбываецца першы матч. Заканчваецца чэмпіянат СССР у лістападзе.

Беларускія футбалісты прымаюць удзел у розыгрышы першынства краіны з 1937 года (наогул першымі аматарамі скуранога мяча былі гамяльчане, якія ў 1909 годзе арганізавалі куток «Піянераў» футбольнага майстэрства), а ў наступным годзе стварылі каманду «Спорт». Двойчы — у 1954 і 1963 гадах — мінчане былі ў ліку прызёраў і заваёўвалі бронзавыя медалі.

Трэба сказаць шчыра, што мінскае «Дынама» не балуе сваіх балельшчыкаў роўнай і стабільнай гульні. Напрыклад, пасля дзевятнаццатага месца ў 62-ім годзе каманда выходзіць у лідэры, а ў 64-ым зноў задзвальняецца дзевятым месцам. Аднак гэтая амплітуда не зніжае цікавасці да лідэра беларускага футбола, а хутчэй распальвае яе. У адрозненне ад многіх калектываў мінскія дынамаўцы, як і іх аднаклубнікі з Кіева, Масквы, Тбілісі, маюць свой почырк. Ён ва ўзаемадапамозе ігракоў, іх высокай хуткасці, мэтаакіраванасці.

У складзе нашай каманды выступалі ў свой час А. Чарнышоў — цяпер старшы трэнер зборнай Савецкага Саюза па

хакею, вядомы ў многіх краінах свету варатар А. Хоміч, А. Сявідаў, які многа год запар быў старшым трэнерам мінскага «Дынама», і цяперашні яе настаянік І. Мозер.

Яе ігракі ў складзе зборнай каманды краіны абаранялі спартыўны гонар Савецкага Саюза на стадыёнах розных кантынентаў. Так, напрыклад, на першынстве свету ў Англіі, калі наша краіна ў барацьбе за «залатую багіню» атрымала бронзавыя медалі, у складзе зборнай выступаў паўабаронца мінскага «Дынама» Эдуард Малафееў. Самі мінчане неаднаразова сустракаліся з клубнымі камандамі Швецыі, Бразіліі, Польшчы, Індыі, Карэі, Іспаніі і іншых краін.

Аб тым, як выступае «Дынама» ў сёлетнім сезоне, мы папрасілі расказаць яе былога іграка, заслужанага трэнера СССР, загадчыка кафедры футбола і хакея Беларускага інстытута фізічнай культуры Міхаіла Базяненкава:

— Пасля 27 матчаў, якія беларускія футбалісты правялі ў чэмпіянаце 1970 года, яны набралі 27 ачкоў і займаюць сёмае месца ў турнірнай табліцы. Трэба адзначыць, што ў другім крузе чэмпіянату яны адчулі сябе больш упэўнена і пачалі гуляць значна цікавей. Апошнія сустрэчы з «Тарпеда» (Кутаісі), «Тарпеда» (Масква) і «Нефтчы» (Баку) прайшлі на высокім тэхнічна-тактычным узроўні і закончыліся перамогай мінчан. На жаль, сустрэчу з растуўскім «СКА» яны прайгралі. Але наперадзе пяць матчаў, і

Гол забіў Эдуард МАЛАФЕЕЎ.

мы не без падстаў спадзяёмся, што наша каманда яшчэ не вычарпала ўсе свае магчымасці.

Сёлета ў складзе мінскага «Дынама» шмат моладзі, якая прыйшла на змену выпрабаваным ветэранам. У сувязі з гэтым каманда перажывае пэўныя цяжкасці, але ў гэтым жа і залог яе будучых перамог. Прозвішчы Скокава, Кузняцова, Грэбнева, Гірко, Сямёнава, Курнева, Вароніна, Волаха, Фокина зусім нядаўна пачулі балельшчыкі. Маладым футбалістам ёсць у каго вучыцца, бо побач з імі колеры мінскага «Дынама» абараняюць такія выдатныя ігракі, як Уладзімір Сахароў, Анатоль Васільеў, Яўген Талейка і Эдуард Малафееў. Дарэчы, у склад каманды ўключаны яго малодшы брат Міхаіл Малафееў.

У лідэра беларускага футбола вялікія рэзервы. Футбольныя каманды створаны не толькі ў абласных цэнтрах. Яны ёсць у кожным горадзе, кожным раёне. У першынстве БССР прымаюць удзел і калектывы буйных прадпрыемстваў рэспублікі, вышэйшых навучальных устаноў і калгасаў. Рэгулярна праводзяцца спаборніцтвы паміж дзіцячымі і юнацкімі камандамі. Усё большую папулярнасць заваёўвае футбол у сельскай мясцовасці. А гэта значыць, што сотні тысяч юнакоў атрымаюць выдатную фізічную загартоўку, будучы моцнымі, здаровымі, вынослівым.

А. МАЛАШЭУСКАЯ.

Гумар

— Але, дарагая, мы ж не можам пражыць на адно наша каханне!

— Чаму ж не, мой любі! Твае ж бацькі любіць нас, праіда?

— Кім бы вы хацелі быць у арміі, Джэйме Хол?

— Жадаў бы быць артылерыстам.

— Ваша просьба задаволена. Вы запісаны ў артылерыю. А як ваша імя?

— Глен Фаст, сэр.

— І кім бы вы хацелі быць?

— Я хацеў бы стаць начальнікам штаба ўзброеных сіл НАТО.

— Вы што, вар'ят?

— А няўжо гэта абавязковая ўмова для таго, каб заняць гэтую пасаду?

У час ваеннага параду ў Ватнінгтоне ў гонар войск, якія адпраўляліся ў В'етнам, інвалід у калесцы закрывае:

— Уперад, землякі! Следуючы майму прыкладу!

Хлопчык пытаецца ў бацькі, якая розніца паміж вінтоўкай і айтаматам.

— Ведаеш, гэта тое самае, калі гавару я і гаворыць наша мама.

— А цяпер, радавы Сміт, — сьпітай інструктар па тактыцы, — ці разумееце вы тое, як важна не губляць галавы ў час атакі?

— О так, сэр! Калі салдат у час атакі губляе галаву, то змусяма на што надзець каску.

Выверчаны запасы.
Фота А. ГЛІНСКАГА.

Ад Белавезы да Сахаліна ♦ Ад Белавезы да Сахаліна

СЯМЕЙНАЙ РЭЛІКВІІ —

250 ГАДОЎ

Той, хто завітае ў дом да гавалы Л. Ненартовіча, не можа не звярнуць увагу на незвычайную рэліквію — малаток, на якім значыцца: 1729 год.

Гаспадар дома тлумачыць: — Гэта рэч належала мамі далёкім родзічам. Два з палавінай стагоддзі малаток пераходзіць з рук у рукі ад дзёда да ўнучка, ад бацькі да сына.

Цікава адзначыць, што за ўсё 250 гадоў ніхто з дынас-

ты Ненартовічаў не здрадзіў павальскай справе. Цяперашніму ўдалаўніку дарагая сямейная рэліквія дасталася ад яго бацькі Валыслава Ненартовіча, які працаваў у кузні роўна паўстагоддзя.

Б. МІХАЙЛАУ.

Воранаўскі раён.

ПАДАРОЖЖА

Ў ДАЛЁКУЮ СКІФІЮ

Раскопкі курганоў мікрэчча Волгі і Дона, што вядзе экспедыцыя ленынградскага аддзялення Інстытута археалогіі Акадэміі навук СССР,

прыносяць цікавыя вынікі. Першым людзьмі, якія выкарыстоўвалі жалеза для вырабы прылад працы і зброі на гэтай тэрыторыі, былі вялікія плямёны іранамоўных качэўнікаў-саўраматаў.

— Няма лагэнды звязана з паходжаннем гэтых плямён, — расказае кіраўнік экспедыцыі Валынцін Шылаў. — Яшчэ «бацька гісторыі» Геродот апісаў жыццё і звычкі саўраматаў і скіфаў, прывёў цікавыя паданні аб іх. Нам трэба правесці многае з таго, аб чым пісалі вучоныя старажытнасці. Ужо атрыманы цікавыя вынікі.

У адным з захаванняў, рас-

капаным каля населенага пункта Верхне-Яблычны, выяўлены астаткі маладога война, побач з ім стрэлы з бронзавымі і жалезнымі наканечнікамі, жалезны меч, сасуд з ежакі і іншыя прадметы. Ускрыты многія захаваныя, якія адносяцца да розных культурных насланняў. Акываюць курганы, што тысячагоддзямі захоўвалі тайны, і расказваюць то аб палавецкай вольніцы, то аб золатаардынскім нашэсці. Кожны з гэтых культурных помнікаў — эпоха, звяно ў непарыўным ланцугу гісторыі.

В. САПАУ.

ГЕРБЫ — ГІСТОРЫЯ НАРОДА*

цкім немцаў. Дзякуючы гэтаму польскія лучнікі і лёгкая конніца Вітаўта змаглі перастроіцца і нанеслі крыжаносцам сакрушальны ўдар.

У час бітвы адметным знакам войск, якія змагаліся супраць

немцаў, быў чырвоны сцяг з фігурай сярэбранага конніка, які трымае ў руцэ меч. Пасля заканчэння вайны многія воіны ўвялі ў свае асабістыя гербы эмблему сцяга, пад якім яны змагаліся супраць захопнікаў.

З цягам часу сімвал баявога братэрства трох народаў перайшоў і на гербы гарадоў, чые жыхары ўдзельнічалі ў пераможнай бітве. Гэтыя гарады — Полоцк, Слуцк, Віцебск, Рэчыца.

ПАВЕДАМЛЯЕМ

нашым чытачам, што рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» пераехала ў новае памяшканне. Просім накіроўваць вашы пісьмы па адрасу:

ГОРАД МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44,
РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ».

Калі ж будзеце ў нашым горадзе, заходзьце ў рэдакцыю. Мы заўсёды рады сустрэчы з нашымі чытачамі. Не забудзьце паведаміць сваім сябрам і знаёмым наш новы адрас!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП,
Ленінскі праспект, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15,
39-87-92, 33-15-15.

Зак. 1314. Мінск. Друкарні
выдавецтва ЦК КП Беларусі.